

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 448

Archeologienota
Mobipunt Leuvensesteenweg
WEZEMBEEK-OPPEM

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

VAN WETTER SEBASTIEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2020
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Sebastien Van Wetter
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

1 Gemotiveerd advies

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies voor het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van eventuele maatregelen. Het gemotiveerd advies is gebaseerd op het verslag van resultaten van de bureaustudie en het landschappelijk booronderzoek.

Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel was het mogelijk een onderbouwd archeologisch verwachtingspatroon naar voor te schuiven.

Het plangebied bestaat uit twee delen waarvan het noordelijk deel aan de bovenzijde van de Leuvensesteenweg ligt met het kruispunt van de Elisabethlaan (zone 1) en het zuidelijke gedeelte aan de onderzijde van de Leuvensesteenweg ligt (zone 2). Zone 1 ligt op een hoogte tussen 87m tot 92m TAW waarbij op het DHM een duidelijk afgegraven deel van het projectgebied zichtbaar was. Cartografisch onderzoek wees uit dat de afgraving gebeurde in het kader van de aanleg van het station van Tervuren eind 19de eeuw. Zone 2 helt stevig af richting het zuidoosten van 87m TAW tot 82m TAW.

De dichtstbijzijnde waterloop is de Voer die op ongeveer 500m ten zuiden van het plangebied loopt. Er is voor dit onderzoeksgebied dus geen sprake van een gradiëntzone.

Wat de bodem betreft staat het noordelijk deel van het studiegebied gekarteerd als bodemtype OB en het zuidelijke gedeelte als bodemtype OT, dit betreft beide antropogene bodemtypes die er op wijzen dat het oorspronkelijke bodemprofiel vermoedelijk reeds gewijzigd of vernietigd werd door menselijke ingreep. Dergelijke bodems zijn doorgaans een ongunstige indicatie voor wat betreft het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Op basis van de cartografische bronnen beschikbaar vanaf de 18e eeuw kan vastgesteld worden dat het volledige gebied onbebouwd bleef en maar in de 18e eeuw door enkele wegen doorsneden werd en deels in gebruik was als landbouwgrond (Ferraris, 1771-1778). Met de bouw van het paviljoen voor Prins Willem-Frederik van Oranje wordt vanaf de 19e eeuw het projectgebied door de Leuvensesteenweg gescheiden. Verder valt ook op dat de afbakening van het zuidelijk gedeelte overeenstemt met het weg- en wandelnetwerk dat deel uitmaakte van de tuin van het paviljoen. Het paviljoen verdween in een brand in 1879 maar uit de luchtfoto van 1971 blijkt wel dat een deel van het wandelpad-tracé zeer gelijkaardig is als toen ten tijde van het paviljoen.

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor verbeteringswerken aan een parkeerterrein en wandelwegen aan de Leuvensesteenweg nabij Tervuren, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een onderbouwd archeologisch verwachtingspatroon naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het plangebied bestaat uit twee delen waarvan het noordelijk deel aan de bovenzijde van de Leuvensesteenweg ligt met het kruispunt van de Elisabethlaan (zone 1) en het zuidelijke gedeelte aan de onderzijde van de Leuvensesteenweg ligt (zone 2). Zone 1 ligt op een hoogte tussen 87m tot 92m TAW waarbij op het DHM een duidelijk afgegraven deel van het projectgebied zichtbaar was. Cartografisch onderzoek wees uit dat de afgraving gebeurde in het kader van de aanleg van het station van Tervuren eind 19de eeuw. Zone 2 helt stevig af richting het zuidoosten van 87m TAW tot 82m TAW. De dichtstbijzijnde waterloop is de Voer die op ongeveer 500m ten zuiden van het plangebied loopt. Er is voor dit onderzoeksgebied dus geen sprake van een gradiëntzone.

Wat de bodem betreft staat het noordelijk deel van het studiegebied gekarteerd als bodemtype OB en het zuidelijke gedeelte als bodemtype OT, dit betreft beide antropogene bodemtypes die er op wijzen dat het oorspronkelijke bodemprofiel vermoedelijk reeds gewijzigd of vernietigd werd door menselijke ingreep. Dergelijke bodems zijn doorgaans een ongunstige indicatie voor wat betreft het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief.

Op basis van de cartografische bronnen beschikbaar vanaf de 18e eeuw kan vastgesteld worden dat het volledige gebied onbebouwd bleef en maar in de 18^e eeuw door enkele wegen doorsneden werd en deels in gebruik was als landbouwgrond (Ferraris, 1771-1778). Met de bouw van het paviljoen voor Prins Willem-Frederik van Oranje wordt vanaf de 19^e eeuw het projectgebied door de Leuvensesteenweg gescheiden. Verder valt ook op dat de afbakening van het zuidelijk gedeelte overeenstemt met het weg-en wandelnetwerk dat deel uitmaakte van de tuin van het paviljoen. Het paviljoen verdween in een brand in 1879 maar uit de luchtfoto van 1971 blijkt wel dat een deel van het wandelpad-tracé zeer gelijkaardig is als toen ten tijde van het paviljoen. Volgens de CAI databank bevindt het plangebied zich direct ten oosten van een Frans militair kampement uit 1746. Echter, de vastgestelde vergraving in functie van het station en de 19e eeuwse bouw van het paviljoen met daaropvolgende bouwphase ifv. De wereldtentoonstelling in 1897 en de daarmee grondig gepaarde werkzaamheden beperken de verwachting hiervan aanzienlijk.

De studie van de luchtfoto's toonde de aanwezigheid van het station van Tervuren in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied en schetste een toename van wegverharding en het ontstaan van een parkeergelegenheid op zone 1.

Concreet kan over de verwachting van archeologische sporen het volgende gezegd worden:

Wat betreft paleo- en mesolithicum kan gerust gesteld worden dat de landschappelijke ligging van het projectgebied niet meteen als een gunstige indicator gezien kan worden naar archeologische verwachting toe. Voor deze periodes geldt een lage tot algemene archeologische verwachting.

Voor het neolithicum, de metaaltijden, de Romeinse periode tot en met de vroege middeleeuwen werden evenmin duidelijke positieve of negatieve indicatoren gevonden tijdens het bureauonderzoek. Hier geldt bijgevolg een eerder algemene archeologische verwachting

Voor de hoge tot late middeleeuwen en Nieuwe tot Nieuwste Tijd kan gezien het aantal CAI indicatoren in de omgeving en de bedrijvigheid aan het zuidelijk gedeelte van het plangebied gesproken worden van een iets hogere archeologische verwachting, met in het bijzonder de militaire kampementen die vlakbij vastgesteld zijn daterende uit de 18^e eeuw. Deze kampementen kunnen zich over een enorme oppervlakte uitstrekken. Echter hebben binnen het projectgebied in de 19^e eeuw ingrijpende bodemroerende processen plaatsgevonden met de aanleg van het classicistisch paviljoen in het begin van de 19^e eeuw en de bouw van het Koloniënpaleis naar het einde van de 19^e eeuw op deze locatie.

Het uitgevoerde landchappelijke bodemonderzoek toonde een sequentie van dikke pakketten opeenvolgende Ap-horizonten tot lokaal tot 3m diep voor wat betreft het zuidelijke deel. Met uitzondering van boring 11 werden Ap horizonten tot minimum 1 meter diepte waargenomen. Binnen boring 11 werd een Bh horizont herkend die zich vanaf 60 cm diepte manifesteerde.

Wat betreft de geplande bodemingrepen zal op zone 1 voor de inplanting van het parkeergebouw plaatselijk tot 5,7m diep in het maaiveld gewerkt worden (inclusief fundering). Deze diepgaande bodemingreep betreft in feite het weggraven van een talud, een restant van de situatie voorafgaand aan de aanleg van het station van Tervuren. Andere ingrepen voor de parkeergelegenheid en fietsstalling gaan gemiddeld 60 tot 85cm diep onder het maaiveld. Gezien het reeds stevig verstoorde karakter van de bodem binnen dit deel van het onderzoeksgebied lijkt het veilig te stellen dat hier geen archeologisch relevante sporen moeten verwacht worden en dat de geplande bodemingrepen bijgevolg ook geen bedreiging meer vormen. Het weinige deel waarop nog onderzoek kan plaatsvinden, binnen deze talud kan weinig kenniswinst opleveren.

In zone 2 betreffen de geplande bodemingrepen de vernieuwing van de bestaande verharding van de toegangsweg en enkele wandelpaden. Hierbij zal tot een diepte van 30cm onder het maaiveld gewerkt worden binnen het gabarit van de huidige verharding. De tijdens het landschappelijk bodemonderzoek

vastgestelde vergraving in combinatie met het feit dat de geplande werken binnen het gabarit van de bestaande verharding blijven maken dat er ook in dit deel van het onderzoeksgebied geen sprake meer is van een bedreiging van het bodemarchief. Zelfs ter hoogte van boring 11 kan een buffer gegarandeerd worden ten opzichte van de Bh horizont. Bijkomend is de verwachting tot het aantreffen van restanten voorafgaand aan de 19^e eeuwse situatie enorm beperkt.

Alles bij elkaar genomen kan er gerust gesteld worden dat binnen dit onderzoeksgebied weinig of geen potentieel tot kennisvermeerdering meer geldt en dat elke vorm van verder archeologisch onderzoek niet te verantwoorden is wat betreft kosten versus baten. ADEDE bvba is bijgevolg van mening dat een verderzetting van het archeologisch onderzoekstraject hier niet wenselijk is en het onderzoek als afgerond dient beschouwd te worden. Het onderzoeksgebied mag dus worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling.

Binnen het verslag van resultaten en in bovenstaand gemotiveerd advies werd aangetoond dat het potentieel op waardevolle kenniswinst ontbreekt bij de uitvoer van verder archeologische vervolgonderzoek. Volgens artikel 5.2 van de Code van Goede Praktijk is verder (voor)onderzoek dan ook niet aangewezen. Verdere maatregelen inzake archeologisch onderzoek worden dan ook – conform de Code van Goede Praktijk – niet voorgesteld. Een programma van maatregelen is bijgevolg niet van toepassing.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens het uitvoeren van de geplande werken steeds rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht. Eventuele toevalvondsten dienen steeds gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed.